

B2

ÜNİTE 5: YAŞAM

Ders 1: Toplumsal Roller

Ders 2: 7'den 70'e

Ders 3: Topluluğu Toplum Yapan Unsurlar

■ Kazanımlar

■ Dinleme

1. Konuşmacının konu hakkındaki eğilimini ve fikrini metinden hareketle belirler.
2. Dinlediği metindeki ana ve yardımcı düşünceleri bulur.

■ Okuma

1. Karmaşık ve uzun metinleri hızlıca gözden geçirerek önemli ayrıntıları yakalar.
2. Bağlayıcı unsurların cümleye kattığı anlamı belirler.

■ Konuşma (Sözlü Anlatım ve Karşılıklı Konuşma)

1. Söyleyeceklerini hiçbir sınırlamayla karşılaşmadan açıkça aktarır.
2. Yaşama dair durumları kronolojik sıralamayı gözeterek anlatır.

■ Yazma

1. Yazdığı metinlerde bağlayıcı unsurları, amaçlarını gözeterek kullanır.
2. Bir soruna (kişisel/toplumsal) çözüm oluşturabilecek nitelikte tartışma metni oluşturur.

Ders I: TOPLUMSAL ROLLER

Hazırlık:

1. Bu resimler, insanların toplumda üstlendikleri farklı rolleri anlatmaktadır. Yapmak zorunda olduklarımızın ve sorumluluklarımızın hayatımızdaki yeri ve önemi nedir?
2. Yazılı olmayan bu kurallar neye göre belirleniyor?
3. Biz toplumsal kuralların ne kadarını isteyerek ne kadarını zorunluluk sonucunda uyluyoruz?

Bu derste neler öğreneceğiz?

Toplumsal roller ile ilgili metinleri anlayabilecek ve bu roller hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

SAHNEDE OLMAK

Toplumsal roller, toplumdaki statüye uygun hak ve ödevlerden meydana gelir. Her statünün kendine özgü kurallarından kaynaklanan davranış biçimleri yani rolleri vardır. Örneğin; bir annenin çocuğu için yapması gereken her şey, annelik rolü kapsamında değerlendirilir. Böylece hem bireyde hem toplumda belli bir statüye karşı belirli davranış beklentileri oluşur.

Toplumsal yaşam, herkesin toplumsal rollerine uyması, yani kendinden beklenen ve önceden tahmin edilebilecek davranışları yerine getirmesi ile mümkün olur. Ortak bir akılla, değerlerle, ihtiyaçlarla kararlaştırılan bu beklentiler, rol sahiplerinin uymak zorunda oldukları kurallar dizisi haline gelir. Kişi de sosyal ortamlarda neyi, nasıl yapacağını bilmiş olur. Bu durum sosyal ilişkilerin kurulması ve devam ettirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Yoksa belli bir standarda oturtulmamış davranış kalıpları kaygıya, korkuya, düzensizliğe sebep olur. Toplum ise statüsüne uygun davranmayan kişileri, davranış bozukluğu yaşayan kimseler olarak görür.

İnsanlar sahip oldukları statülere bağlı olarak çok sayıda rolün gereklerini yerine getirmeye mecbur kalır. Örneğin bir birey erkek, baba, oğul, koca, doktor ve apartman yöneticisi rollerine sahip olabilir. Bireyin rollerinden biri ya da bazıları diğer rollerle uyuşmadığı zaman rol çatışması yaşanabilir. Örneğin polis olan baba, bir baskında suçluların arasında

kendi çocuğunu gördüğünde rol çatışması yaşayacaktır. İyi bir baba gibi davranırsa iyi bir polis gibi davranmamış olacak, iyi bir polis gibi davranırsa iyi bir baba gibi davranmamış olacaktır (Coser, 1983:8687).

Toplum son derece karmaşık sosyal ilişkiler üzerine kurulu olduğu için birey aynı anda birden fazla statü işgal eder ve dolayısıyla birden fazla rol oynamak zorunda kalır. Bu durum, bir kadının çocuğunun hem annesi hem de öğretmeni olması ya da bir edebiyat öğretmenin yazılık yapması gibi bazen rol çatışmalarına bazen de rol pekişmelerine neden olur. Birey birden fazla statüye sahip olmakla birlikte toplumsal hayatta öne çıkan bir statüsüyle tanımlanır. Sosyolojide bu statüye **anahtar statü** ve bu statünün gerektirdiği davranışa da anahtar rol denilir.

Bireyin sahip olduğu roller ile davranış biçimleri arasında güçlü bir bağ vardır. Her birey rolünün gerektirdiği biçimde davranmaya mecburdur. **Rol çatışması**, bireyin yerine getirdiği roller arasındaki uyumsuzluktur. **Rol pekişmesi**, bireyin yerine getirdiği rollerin birbirini desteklemesidir.

Kaynakça: (www.felsefe.gen.tr, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 1: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki tabloda yer alan kavramları anlamlarıyla eşleştiriniz.

Toplumsal rol	—●	Statüye uygun hak ve ödevlerden oluşur.
Rol çatışması	—●	Yerine getirilen rollerin birbirini desteklemesidir.
Rol pekişmesi	—●	Sahip olunan birçok statüden bir tanesi toplumsal hayatta diğerlerinden daha ön plandadır.
Anahtar statü	—●	Bireyin yüklendiği roller arasındaki uyumsuzluktur.

Etkinlik 2: Aşağıdaki cümleleri uygun sözcüklerle tamamlayın.

üstlenmek

beklenen

taşınması

rol karmaşası

rol pekişmesi

1. Kendine özgü kurallarından dolayı, her statü, bazı rolleri _____ zorundadır.
2. Bireyde ve toplumda her statüden _____ roller farklıdır.
3. Kişinin birden fazla rol _____, bazen _____ na bazen de _____ne neden olabilmektedir.

Etkinlik 3: Okuduğunuz metinde aşağıdaki bilgilerin hangilerinden söz edilmektedir? İşaretleyin.

1. Statünün özellikleri
2. Rolün tanımı
3. Rol karmaşasına örnek
4. Statü edinmenin yolları
5. Rol pekişmesine örnek

Etkinlik 4: Okuduğunuz metne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- Roller sadece kişisel beklentilerle şekillenir.
- Her statünün beraberinde getirdiği roller vardır.
- Statüye uygun davranmama durumundan sadece kişinin kendisi etkilenir.
- Bir kişi aynı anda sadece bir statüye sahip olabilir.
- Kişinin sahip olduğu en son statüye “anahtar statü” denir.

Öğrenelim

GEREKLİLİK KİPİ

Eylemin gerçekleşmesinin gerekli olduğunu bildiren kiplere **gereklilik kipi** denir. Gereklilik kipi ile çekimlenmiş fiillerde iş, oluş ve hareketin mutlaka yapılması ya da yapılmaması gerektiği anlamı vardır. Gereklilik kipi fiillere -malı, -meli ekleri getirilerek yapılır.

Örnek:

Ben yarın erken uyan-**malı**-y-ım.

Sen yarın erken uyan-**malı**-sın.

O yarın erken uyan-**malı**.

Biz bu konsere mutlaka git-**meli**-y-iz.

Siz bu konsere mutlaka git-**meli**-siniz.

Onlar bu konsere mutlaka git-**meli**-ler.

- Gereklilik yapısı, adlaşmanın yer aldığı cümlelerde “gerek, lazım ve gerek-” ifadeleri ile de kurulur.

eylem + -mAk / -mA + iyelik gerek/gerek-/lazım

- “gerek-” eylemi basit/birleşik tüm zamanlarla kullanılabilir.

Örnek:

Benim bu ilaçları her sabah iç-me-m gerekiyor.

- “-mAk” ile kurulan cümleler kişi bilgisi vermez. Genel anlamı cümlelerde tercih edilir.

Örnek:

Sağlıklı yaşamak için düzenli beslenmek, zararlı alışkanlıklardan uzak durmak ve spor yapmak gerek/lazım/gerekir.

- Yapının olumsuz kullanımı ise gerek- eylemi ile kurulur.

Olumlu

Eylem + -mAk / -mA + iyelik gerek/gerek-/lazım

Olumsuz

Eylem + mA + iyelik eki gerek + (-) + zaman eki

Benim bu ilaçları her sabah **iç-me-m gerek-mi-yor.**

ZORUNLULUK:

- Zorunluluk yapısı ad cümlesi olarak kurulur.
- Eyleme gelen “-mA / -mAk” eklerinden sonra “**zorunda/mecburiyetinde/ mecbur**” ifadeleri gelir.

eylem + -mak/-mek zorunda/mecburiyetinde + kişi eki

eylem + -ma/-me + y + a/e mecbur + kişi eki

- “gerek-” eylemi basit/birleşik tüm zamanlarla kullanılabilir.

Örnek:

Cumartesi günleri öğleye kadar çalış-**mak zorunda-y-ım/mecburiyetinde-y-im.**

Cumartesi günleri öğleye kadar çalış-**ma-y-a mecbur-um.**

Etkinlik 5: Aşağıdaki cümleleri “-mAk zorunda / mecburiyetinde, -mAyA mecbur” yapılarıyla tamamlayın.

1. Bu akşam eve erken dön- _____ kalabilirim.
2. Babaanneme göre tabaktaki yemeklerin hepsi bit-_____.
3. Araştırmacılara göre, internet bağımlısı olmamak için günde 4 saatten az internet kullan-_____.
4. Dön-_____. Çünkü tatilim bitti.
5. Hocamız sınavda bu kitaptan sorular soracaktı. Bu yüzden hepimiz kitabı oku-_____.
6. Doktor, “Alkolü bırak-_____.” deyince Ahmet çok üzüldü.
7. Elektrikinizin tekrar açılması için geçmiş borçlarınızın hepsini öde-_____.

8. Millî takımımız, dünya kupasını kazanabilmek için önündeki tüm maçlarda galip gel-
_____.
9. Babam, elimde sigarayı görünce sigara kullandığımı itiraf et _____ kaldım.
10. Birini ya da bir şeyi gerçekten çok seviyorsanız ona zaman ayır _____.

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

DOĞARAK MI KAZANARAK MI?

Etkinlik 6: Dinlediğiniz metinde aşağıdaki bilgilerin hangisinden söz edilmektedir? İşaretleyin.

1. Toplumsal hayatta uymak zorunda olduğumuz kurallar
2. Bireylerin toplumdaki yerini belirleyen unsurlar
3. Toplumsal statünün tanımı
4. Statünün çeşitleri ve özellikleri
5. Geleneksel ve modern toplumların statü eğilimleri

Etkinlik 7: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Dinlediğiniz metne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

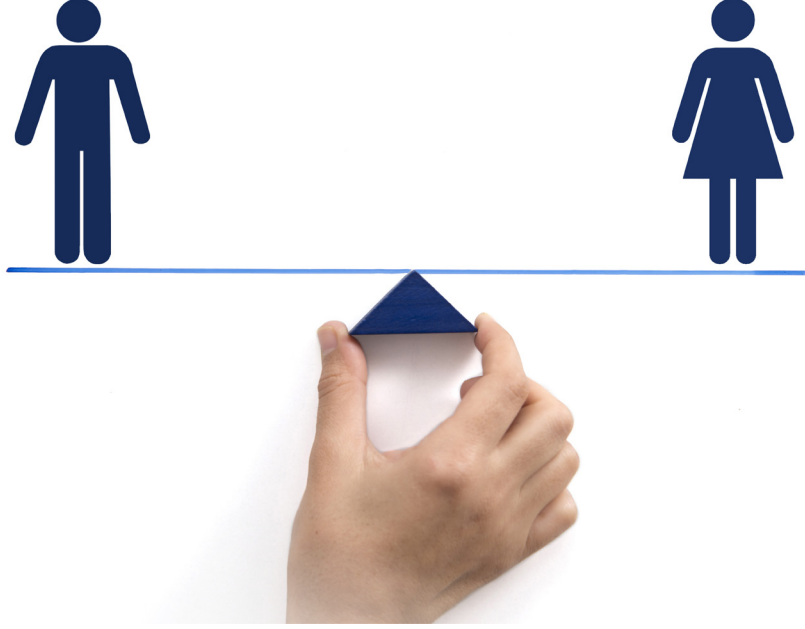
- a) Toplum kurallarına statü denir.
- b) Toplumsal hayatta uymamız gereken birtakım kurallar vardır.
- c) Her statünün rolleri aynıdır.
- d) Aynı cinsler tek tip statüye sahiptir.
- e) Statünün kaynakları arasında ırk ögesi yer almaz.

2. Dinlediğiniz metne göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Her statünün farklı rolleri vardır.
- b) Meslek, kazanılmış statü sınıfındadır.
- c) Edinilmiş statü, doğuştan gelir.
- d) Modern toplumlarda doğuştan gelen statüler ön plândadır.
- e) İnsanlar, hem edinilmiş hem de doğuştan gelen statülere sahip olabilirler.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

CİNSİYETSİZ TOPLUM

Rol, sosyal ortamda bulunan bireylerin görev ve sorumluluklarını ifade eden sosyolojik bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri, kültüre özgü erkekliğin ve kadınlığın toplumsal yaşamdaki hareket tarzlarını oluşturur. Erkekler ve kadınlar, toplumun belirlediği cinsiyet rollerine uygun davranmak zorunda kalırlar. Çocuklar doğduklarından itibaren sosyal çevre ile etkileşerek kendi cinsiyetlerine uygun olan davranışlar sergilemesi gerektiğini öğrenirler. Çünkü çocuk, kendi cinsiyetine uygun davranış gerçekleştirdiğinde toplum bunu onaylarken, cinsiyetine uygun düşmeyen bir davranış gerçekleştirdiğinde bu davranışı onaylamaz (Çavdar, 2013). Çocuklukta öğrenilen bu roller kişilerin ilerideki yaşamlarını da etkilemektedir. Yetişkinler meslek seçimlerinde, duygu ve düşüncelerini ifade etmede ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde, kendilerini toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmaya mecbur hissetmektedirler (Dökmen, 2009). Yaygın olarak kullanılan “erkekler ağlamaz” yargısına uygun olarak erkekler duygularını gizlemek zorunda kalırlar. Kadınlar ise “ev işlerinden kadın sorumludur” yargısına uygun olarak ev işlerinin sorumluluğunu daha fazla üstlenmeleri gerektiğini düşünürler.

Cinsiyetler için belirlenen bu roller toplumdan topluma değişebilmektedir. Toplumun kültürel yapısına, ırkına, ekonomik düzeyine, tarihsel sürecine göre toplumsal cinsiyet rolleri farklılık gösterebilir. Cinsiyetçilik insanları cinsiyetine göre ayırmaya, düşmanca tavır takınmaya ve üstün veya aşağı görmeye yöneliktir (Asan, 2006). Cinsiyet ayrımcılığı, bir cinsiyetin diğerine göre sosyal ve kültürel anlamda diğerinden aşağı tutulması olarak tanımlanabilir. Günümüzdeki toplum yapısına bağlı olarak cinsiyet ayrımcılığından olumsuz

etkilenen çoğunlukla kadınlardır. Toplumsal cinsiyet rollerini farklı açılardan değerlendiren iki görüşten; geleneksel toplumsal cinsiyet görüşü cinsiyet ayrımcılığına dayanırken, eşitlikçi toplumsal cinsiyet görüşü cinsiyetler arasında herhangi bir ayırım gözetmemektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet görüşü bireylerin karşısına sınırlamalar, kontroller ve sosyal yaşamda çeşitli engeller çıkarmaktadır. Geleneksel görüş, kadının yaşam alanının ev işleri ile sınırlanması gerektiğini, erkeğin ise çalışan ve para kazanan rolünde olduğunu vurgular. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet görüşünün temeli “toplumsal cinsiyet eşitliği”ne dayanmaktadır. Bu görüşe göre toplum ve devlet cinsiyetlere yönelik ayırım gözetmemek, erkek ve kadınların dünyaya gelişlerinde bir takım farklılıklar olduğunu kabul etmek ve bu farklılıkların getirisi olan eşitsizlikleri önlemek, kadına yönelik cinsiyet eşitsizliğini önleyici programlar geliştirmek zorundadır. Aynı zamanda toplum ve devlet kendisini, iki cinsiyet arasında eşitsizlik yaratan farklılıkları belirleyip, yaşamın her alanında denge kurma yönünde politikalar uygulanmaya ve toplumsal cinsiyette hakkaniyet görüşünü benimsemeye mecbur hissetmelidir.

Kaynak: (www.guncelpsikoloji.net, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 8: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

“Yetişkinler meslek seçimlerinde, duygu ve düşüncelerini ifade etme de ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde, kendilerini toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmaya mecbur hissetmektedirler.”

I. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi yukarıda verilen ifadeyle aynı anlamı taşımaktadır?

- Toplumsal cinsiyet rolleri sadece meslek seçiminde etkilidir.
- Yetişkinler tercihlerinde toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmayı isterler.
- Duygusal ve sosyal anlamda insanlar seçimlerini yaparken toplumsal cinsiyet rollerini gözetmeye mecbur bırakılırlar.
- Toplumsal roller cinsiyetten bağımsız şekillenmektedir.
- Herkes istediği gibi davranmakta özgürdür.

Etkinlik 9: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Toplumsal cinsiyet rolleri kadınların ve erkeklerin davranışlarını belirler.	☐	☐
2. Toplum, rolüne uygun olmayan davranışları zor da olsa onaylar.	☐	☐
3. Toplumsal roller, bazı durumlarda bireyleri yapmak istemedikleri davranışlara zorlamaktadır.	☐	☐
4. Cinsiyet ayrımcılığından etkilenenler sadece kadınlardır.	☐	☐
5. İki farklı toplumsal cinsiyet görüşü vardır.	☐	☐

 Yazalım

Toplumsal rollerin insanlar üzerindeki etkisini anlatan bir kompozisyon yazın.

Ders 2: 7'DEN 70'E

Bu derste neler öğreneceğiz?

Toplumsal unsurlar ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek ve düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

NASIL EVLENİYORLAR?

Yaz mevsimi başlamak üzere. Bu mevsim başlar başlamaz evlerimiz düğün davetiyeleri ile dolup taşıyor. İnsanlar geleneklerine, kültürlerine göre çeşitli ritüelleri gerçekleştirerek evlilik bağı ile hayatlarını birleştiriyorlar. Dünyanın her yerinde farklı düğün âdetleri var. İşte, çok farklı yiyecek-içecek ikramlarından tutun, akıl almaz geleneklerin uygulandığı dünyanın çeşitli ülkelerinden düğün örnekleri:

Çin

Ülkenin bir bölgesindeki konargöçer bir toplulukta yaygın olan bir inanışa göre gelin evlenmeden önceki son bir ay içinde her gün bir saat ağlamak zorunda. Bu ağlama ayında geline akrabaları ve arkadaşları da eşlik edebiliyor.

Hindistan

Damat, gelinin kıyafetinden sorumlu tutuluyor. Gelin, beyaz gelinlik yerine “sari” denilen özel bir giysi giyiyor. Törene gündelik kıyafetlerle gelen gelin, mekâna gelir gelmez kocasının

kendisine sunduğu kıyafeti giyiyor. Ayrıca düğünün olmazsa olmazı gelinin el ve ayaklarına yapılan mehndi desenleridir.

Afrika

Afrika'nın bazı bölgelerinde damat adayı kızı ailesinden istedikten sonra kızın ailesi teklifi kabul ederse kızlarına para ve fıstık veriyor. Gelin adayı, fıstığı damatla bölüşürken, çiftin tanışmasına yardımcı olan aracıya da bir parça veriliyor. Bu, komşulara ve akrabalara düğün daveti anlamına geliyor. Diğer bir gelenek ise gelinle damat bir çalı süpürgesinin üzerinden atıyorlar. Süpürge üzerinden atlama geleneği kölelerin evlenmesinin yasak olduğu kölelik zamanlarına dayanıyor. Bu ritüelde, gelinle damadın geçmiş zamandaki kötülükleri süpürüp yeni yaşamlarına başlaması temsil ediliyor.

Bulgaristan

Erkek, evlenmek istediği kızı çevrede sözü geçen biriyle birlikte istemeye giderken, yanında mutluluk, sağlık ve zenginliği temsil eden “rakia” denilen özel bir ev viskisi ve “zdravet” adı verilen yeşil çiçeklerden küçük bir buket götürüyor.

Gelin, içinde bozuk para, çiğ yumurta ve buğday bulunan bir tabağı arkasına bakmadan geriye doğru atıyor. Tabak ne kadar küçük parçalara ayrılırsa o kadar iyi olacağı düşünülüyor. Ayrıca gelin ile damada somun ekmeği veriliyor. Hangisi bu ekmekten daha büyük parça koparırsa evde onun sözünün geçeceğine inanılıyor.

İsveç

İsveçlilerin geleneğine göre, gelin ne zaman masasından kalkıp makyajını tazelemek için gelin odasına giderse, düğündeki tüm kadınlar damadı öpmekte serbest oluyorlar. Eğer damat ortalıklarda görünmezse erkekler gelini öpmek için sıraya giriyorlar. Ayrıca düğüne gelen herhangi bir kadının kırmızı giymesi beklenmedik bir durum olarak görülüyor. Düğünde bir kadının kırmızı giymesi daha önce damatla bir ilişkisi olduğunu gösteriyor.

Kaynak: (www.hurriyet.com.tr, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 10: Okuduğunuz metne göre cümleleri uygun ülke adlarıyla tamamlayın.

Çin

Hindistan

Afrika

Bulgaristan

İsveç

- _____ düğünlerinde gelin damat tarafından seçilen ve özel bir adı bulunan geleneksel bir kıyafet giyer.
- Evliliğe bir ay kala _____ geleneklerine göre evlenecek kadın her gün bir saat ağlamaya mecburdur.
- Geçmiş zamandaki kötülükleri süpürüp yeni bir hayatı başlamayı simgeleyen süpürge üzerinden atlama geleneği _____ kültüründe önemli bir yere sahiptir.
- Alkollü bir içecek ve yeşil çiçeklerden oluşan buketi ve damat; atıp kırması gereken içi dolu bir tabak ve gelini ile _____ düğün gelenekleri de dikkat çekicidir.
- Gelin ve damadın düğünde yalnız kalmaması gerektiğini, eğer yalnız kalırlarsa diğer erkeklerin gelini; diğer kadınların ise damadı öpmekte özgür olduklarını öğrendiğimiz _____ düğün geleneklerine göre misafirlerden bir kadının kırmızı giymesi de ayrı bir anlam taşımaktadır.

Etkinlik 11: Okuduğunuz metinde aşağıdaki bilgilerin hangilerinden söz edilmektedir? İşaretleyin.

- Farklı ülkelerin evlilik ritüelleri
- Afrika'daki evlilik geleneklerinin dayanağı
- Hindistan'da gelin ve damat kıyafetlerinin özellikleri
- Çin'de gelinin ağlamasının nedeni
- İsveç'te düğüne gelen misafir kadınların kırmızı giymesinin beklenmedik bir durum olmasının nedeni

Öğrenelim

Sıfat Fiiller (Ortaçlar)

Fiillere “-An, -Asl, -mEz, -Ar, -Dik, -EcEk, -mİş” ekleri getirilerek yapılır. Eylemlere gelerek onları sıfat yapan ortaç ekleri, bazı durumlarda sözcükleri kalıcı isim olarak yeniden anlamlandırır.

Örnek:

1. Yiy**ecek** (yemek), iç**ecek** (su)
2. Dö**ner**, çık**ar** (yol), gü**ler** (yüz)
3. Çık**maz** (sokak), tüken**mez** (kalem)
4. Patla**mış** mısır, geç**miş** zaman
5. Yürü**yen** merdiven, yak**an** top, kap**an**
6. Bild**ik**, tanı**dık**, güv**endik**

Etkinlik 12: Aşağıdaki cümleleri uygun ifadelerle tamamlayın.

“bilirkişi, bulunmaz, yürüyen merdiven, konar göçer, döner, yazar, kasetçalar, uyurgezer, yanardağ, unutulmaz, tarihi geçmiş ürünler görünmez, tanıdık, olmadık, beklenmedik”

1. O, her zaman benim yanımda olur. Kolay _____ bir dost.
2. Mecbur kalmadıkça _____ kullanmamaya çalışırım.
3. İnsanlar yerleşik hayata geçmeden önce _____ şekilde yaşıyorlardı.
4. _____ kebab yurt dışında da oldukça sevilen bir Türk yemeğidir.
5. Türk İstiklâl Marşı'nın _____ Mehmet Akif Ersoy'dur.
6. Yeni eve taşınırken eşyaların arasından annem ve babamın gençken kullandıkları _____ bulduk.
7. _____ satan bakkal, zabıtarlar tarafından kapatıldı.
8. Kız kardeşim _____ dir. Uykusu arasında kalkar; mutfağa gider; su içer ve tekrar yatağına döner. Sabah ise hiçbir şey hatırlamaz.

9. Tarihteki en büyük _____ patlaması 92.000 kişinin hayatını kaybettiği ve 1816 yılında Endonezya'da gerçekleşen patlamadır.
10. Barış Manço, Türk müziğinin _____ isimlerindedir.
11. _____ bir kaza sonucu antika vazo masadan düşüp kırıldı.
12. Etrafta _____ kimseyi göremeyince çok korkan çocuk, annesinin sesini duyunca sevindi.
13. Çalışmak için yurt dışına gittiğinde başına _____ işler gelmiş. Parası çalınmış, telefonu bozulmuş, pasaportunu kaybetmiş...
14. _____ bir şekilde evlilik teklifi yapan adamın karşısında kadın, tereddütsüz 'evet' dedi.
15. Mahkeme tarafından görevlendirilen _____ ev için en uygun fiyatı belirledi.

Yazalım

İnsan hayatının belirli dönemlerine damgasını vuran "doğum, evlilik, çocuk sahibi olmak, ölüm ..." gibi durumlar ve olaylar hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu düşüncelerinizi kendi gelenek ve göreneklerinizi de dikkate alarak bir kompozisyon yazın.

Ders 3: TOPLULUĞU TOPLUM YAPAN UNSURLAR

Bu derste neler öğreneceğiz?

Toplum ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek, toplumsal unsurlar hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

KÜLTÜR VE TOPLUM

Kültür, insanların yüzyıllardır devam eden ortak yaşayışından doğan maddi ve manevi değerlerin, birikimlerin ve davranış biçimlerinin bütünüdür. Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, kültür konusunda şunları söyler: “Kültür, insanı öteki yaratıklardan ayıran, dolayısıyla da yalnızca insana özgü bir özelliktir. En ilkel topluluklardan başlayarak en gelişmiş insan topluluklarına varıncaya kadar, bütün toplumların kendilerine göre kültürlerinin bulunduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Ne var ki, toplumların hayat karşısındaki tutum ve davranışları birbirinden farklıdır, dolayısıyla kültürler de toplumdan topluma değişiklik gösterir. Bir kültür için vazgeçilmez olan unsurlar, başka bir kültür için önemsiz sayılabilir.”

Kültür; toplumlarda yaşayan insanlar tarafından oluşturulur ve paylaşılır. Paylaşılan, yani kabul edilmiş olan tutum ve kıymetler o toplumun kültürüdür. Bu kültür zamanla değişim gösterir ve göstermeye de mecburdur. Değişimler birden değil, süreç içinde gerçekleşir ve çeşitli alanlarda hızlı olurken birtakım alanlarda yavaş olmaktadır. Geçiş dönemi sırasında şayet uzun vadeli ve sağlıklı çözümler isteniyorsa toplum kendi çözümünü kendi bulmak zorundadır bunu da yalnız kendi yaratıcılığıyla yapmak durumundadır.

Sonuçta kültürel öğeler, toplumun üyelerine hizmet verdiği için var olmuştur. Kültürün sürekliliği yalnız toplum tarafından oluşturulduğunda ve toplumun hizmetinde olduğunda sağlanabilir. Ulusları birbirlerinden farklılaştıran unsurlar; dilleri, kültürleri, düşünceleri, dinleridir.

Kaynak: (web.hitit.edu.tr ve www.makaleler.com, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 13: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Okuduğunuz metne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- Kültür, modern bir alışkanlıktır.
- Dünyada tüm insanlar ortak bir kültür çerçevesinde toplanmıştır.
- Kültür, insana dair tüm değerlerin bütünüdür.
- Bir kültür için önemli olan öge tüm kültürlerde önemlidir.
- Kültür, doğanın insana en büyük hediyesidir.

2. Okuduğunuz metne göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- Kültürün bir amacı da diğer toplumları yakalamaktır.
- Değişen zamanla birlikte kültürel değerlerin de değişimi kaçınılmazdır.
- Kültürel değişimler anlık değil, sürece yayılmış şekilde gerçekleşir.
- Kültürel öğeler, toplumun üyelerine hizmet verdiği için var olmuştur.
- Kültürün sürekliliğinin sağlanması olanaksızdır.

3. Okuduğunuz metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- Kültür nedir?
- Kültürü oluşturan ögeler nelerdir?
- Kültürün zamanla değişimine neleri örnek gösterebiliriz?
- Toplum ve kültür arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Ulusları birbirlerinden farklı kılan unsurlar nelerdir?

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

DİN TOPLUM İLİŞKİSİ

Etkinlik 1 I: Okuduğunuz metinde aşağıdaki bilgilerin hangilerinden söz edilmektedir? İşaretleyin.

- Din kavramının tarihi
- Dinlerin gerekleri
- Toplum ve din ilişkisi
- Dinin toplumsal yaşamdaki yeri ve etkisi
- Dinlerin yok olma nedenleri

Etkinlik 15: Aşağıda verilen cümleleri tabloda uygun yere yerleştirin.

- Zihniyet ve örgütlenme
- Dini bayramlar
- Kadın-erkek ilişkileri
- Dinlerin indirildiği toplumların özellikleri
- Evliliğin kutsanması
- İbadetler

Dinin Topluma Etkileri

Toplumun Dine Etkileri

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

TOPLULUKTAN TOPLUMA

Bir arada yaşayan insan topluluklarının “toplum” niteliğine kavuşabilmesi için gerekli temel öğelerden biri, hiç kuşkusuz dildir. Çünkü toplumlar, aralarında birçok yönden “ortaklık” bulunan toplulukların oluşturduğu yapılardır. Kültür, tarih, soy, inanç ve dil gibi ortaklıklar, toplumları oluşturan “temel yapı taşları” olarak kabul edilebilir. Bu yapı taşlarının her biri, kendi içinde olduğu kadar, diğer yapı taşlarını etkileme açısından da çok önemlidir. Çünkü bir toplumun kültüründeki etkiler, doğal olarak diline de yansır. Aynı biçimde dildeki değişimler de kültüre yansır

Diller, toplumların ihtiyaçlarından doğmaktadır. İlk dilin doğuşu ile ilgili bilimsel, felsefi, efsanevi ve dinî boyutta çeşitli görüşler vardır. Fakat bu görüşlerin çoğu, bir “ihtiyaç” temeline dayanmaktadır. İnsanlar, yaradılışları gereği iş birliği yapmaya, çevresindeki olayları ve nesnelere anlayıp ifade etmeye ve düşüncelerini paylaşarak kendilerini ifade etmeleri için bir anlaşma aracı bulmaya mecbur kalmışlardır. Bu arayışın sonucunda, bir iletişim aracı olarak “dil” ortaya çıkmıştır.

İnsanları birleştirici etkiye sahip olan diller, ulusal bilincin de temelinde bulunmaktadır. Dillerin birleştirici etkisi, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Toplumların anlaşılabilmesinde dillerin büyük önemi bulunmaktadır. Dildeki deyimler, atasözleri, kalıplaşmış sözler, terimler gibi ögeler, o dili konuşan toplumların özelliklerini belirlemede bize yardımcı olabilirler. Örneğin İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi birçok Batı dilinde akrabalık adları pek zengin değildir. Bu dillerde “hala” ve “teyze”; “amca” ve “dayı”, aynı adla karşılanmaktadır. Bunun yanında Türkçe, akrabalık adları bakımından çok zengindir. Bu, Türk dünyasında akrabalık ilişkilerinin daha sıkı olduğunu ortaya koymamızda bize yardımcı olmaktadır.

Dillerin en büyük işlevlerinden biri, “kültür taşıyıcılığı” yapmalarıdır. Binlerce yıl öncesinden günümüze kadar gelen diller, atalarımızın kültür miraslarının da günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Töre, inanç, kültür, toplumsal değerler, yaşayış biçimi ve benzer ögelerin tümü, diller aracılığıyla geçmişten geleceğe taşınmaktadır.

Küreselleşen dünyada adını duyurmaya çalışan toplumların dillerine sahip çıktıklarını ve onu etkili kullandıklarını görürüz. Ulu Önder Atatürk’ün de sözlerinde önemle vurguladığı “kültür ordularının” güçlendirilmesi açısından, dilin önemi çok büyüktür. Ulusumuzun, varlığını devam ettirebilmesi için dilin önemini anlaması gerekmektedir.

Kaynak: (www.bilgicik.com, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 16: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

1. Her topluluk toplum değildir.

Doğru	Yanlış
☐	☐

2. Kültür ve dil arasında sıkı bir bağ vardır.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

3. İlk dilin doğuşu ile ilgili iki farklı görüş vardır.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

4. Dil, iletişim aracı olarak ortaya çıkmıştır.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

5. Dilde yer alan kavramlar toplumsal yapı hakkında bilgi verir.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Etkinlik 17: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Okuduğunuz metinde aşağıdakilerden hangisine değilmemiştir?

- Toplum kavramının tanımına
- Dillerin yok olma nedenlerine
- Dillerin söz varlıkları arasındaki farklılıklara
- Dilin işlevlerine
- Toplumun varlığını sürdürmesinde dilin güçlü etkisine

2. Okuduğunuz metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- a) Diller neden ve nasıl ortaya çıkmıştır?
- b) İlk dilin doğuşu hakkında görüşler nelerdir?
- c) Toplumda dilin yeri ve önemi nedir?
- d) Dillerin birleştirici etkisi nasıldır?
- e) Bilinen ilk dil hangi topluluk tarafından geliştirilmiştir?

Yazalım

Bir topluluğun toplum olabilmesi için taşıması gereken nitelikler üzerine bir kompozisyon yazın.

YANITLAR

Etkinlik 1:

Toplumsal rol	————	Statüye uygun hak ve ödevlerden oluşur.
Rol çatışması	————	Yerine getirilen rollerin birbirini desteklemesidir.
Rol pekişmesi	————	Sahip olunan birçok statüden bir tanesi toplumsal hayatta diğerlerinden daha ön plandadır.
Anahtar statü	————	Bireyin yüklendiği roller arasındaki uyumsuzluktur.

Etkinlik 2:

1. üstlenmek
2. beklenen
3. taşıması - rol karmaşası - rol pekişmesine

Etkinlik 3:

- 1.+ 2.+ 3.+ 4.- 5.-

Etkinlik 4:

1. B

Etkinlik 5:

1. dönmek zorunda-mecburiyetinde
2. bitmek zorunda-mecburiyetinde
3. kullanmak zorundayız-mecburiyetindeyiz
4. dönmek zorundayım-mecburiyetindeyim / dönmeye mecburum
5. okumak zorundayız-mecburiyetindeyiz
6. bırakmak zorundasınız-mecburiyetindedesiniz / bırakmaya mecbursunuz
7. ödemek zorundasınız-mecburiyetindedesiniz / ödemeye mecbursunuz
8. gelmek zorunda-mecburiyetinde
9. etmek zorunda-mecburiyetinde / etmeye mecbur
10. ayırmak zorundasınız-mecburiyetindedesiniz / ayırmaya mecbursunuz

Etkinlik 6:

- 1.- 2.+ 3.+ 4.+ 5.+

Etkinlik 7:

1.b 2.d

Etkinlik 8:

1.c

Etkinlik 9:

D / Y / D / Y / D

Etkinlik 10:

a. Hindistan / b. Çin / c. Afrika / d. Bulgaristan / e. İsveç

Etkinlik 11:

1.+ 2.+ 3.- 4.- 5.+

Etkinlik 12:

1.bulunmaz 2.yürüyen merdiven 3.konar göçer 4.döner 5.yazar 6.kasetçalar
7.tarihi geçmiş ürünler 8.uyurgezer 9.yanardağ 10.unutulmaz 11.görünmez 12.tanıdık
13. olmadık 14.beklenmedik 15. bilirkişi.

Etkinlik 13:

1.c 2.e 3.c

Etkinlik 14:

1.+ 2.- 3.+ 4.+ 5.-

Etkinlik 15:

Yanıt: Dinin Topluma Etkileri: Zihniyet ve örgütlenme, Kadın-erkek ilişkileri, Evliliğin kut-sanması.

Toplumun Dine Etkileri: Dini bayramlar, Dinlerin indirildiği toplumların özellikleri, İbadetler

Etkinlik 16:

D / D / Y / D / D

Etkinlik 17:

1.b 2.e

Yararlanılan kaynaklar

<http://www.hurriyet.com.tr/galeri-dunyanin-en-tuhaf-evlilik-rituelleri-40252006>

<https://onedio.com/haber/dunya-nasil-evleniyor-dunyanin-dort-bir-tarafindan-24-il-ginc-dugun-gelenegi-716032>

http://www.felsefe.gen.tr/sosyoloji/toplumsal_statu_toplumsal_rol_ve_sayginlik_nedir.asp

<https://www.guncelpsikoloji.net/sosyal-psikoloji/toplumsal-cinsiyet-rolleri-h6612.html>

http://web.hitit.edu.tr/dersnotlari/burcuozaydin_25.12.2018_3D0P.pptx

<https://www.makaleler.com/dil-fikir-kultur-ve-toplum-iliskisi>

<https://www.bilgicik.com/yazi/dil-ve-toplum-iliskisi/>